

ТЕМА

100 днів НАЗЯВО. «Політ» нормальний?

Перші пілотні акредитації освітніх програм, успішне проходження яких у майбутньому даватиме можливість університетам видавати дипломи державного зразка, мають початися вже в жовтні. Про це йшлося на пресконференції щодо 100 днів роботи новоствореного Нац агентства із забезпечення якості вищої освіти в Українському кризовому медіа-центрі.

Міністр освіти і науки Лілія Гриневич, яка взяла участь у пресконференції, нагадала, що МОН кілька разів намагалося запустити НАЗЯВО, і лише з третього разу це вдалося.

«Національне агентство — це совість вищої освіти. Я задоволена, що теперішній склад Агентства складається з людей, які володіють питанням якості вищої освіти та мають добру репутацію. Головне завдання зараз — встановлення прозорих, зрозумілих правил, за якими працюватиме Агентство», — зазначила міністр.

Одним із найважливіших для роботи Нац агентства документів є Положення про порядок акредитації освітніх програм. «Цей документ представляє абсолютно іншу філософію якості та акредитації — ми пропонуємо співпрацю з університетами, ми не контролюємо та не нависаємо, — підкреслив голова Національного агентства Сергій Квіт. — Ключове слово — довіра: довіра між університетом та Агентством, але й довіра між студентами та адміністрацією. Це шлях до збільшення конкуренції між вишами. Ми розвиваємо університетську автономію, оскільки заклади мають академічну автономію, яку можна порівняти з американськими університетами, але ці можливості треба капіталізувати. Одне з наших завдань — університетські рейтинги. Рано чи пізно вони вплинуть на економіку розвитку університетів».

Михайло Винницький, голова Секретаріату НАЗЯВО, розповів про те, що секретаріат Нац агентства отримав 3829 анкет від осіб, які бажають стати експертами з акредитації, — з них 449 — від студентів. Під час наступних кількох тижнів з усіма кандидатами проведуть телефонні інтерв'ю, а далі — кожний пройде спочатку онлайн, а далі очне навчання й тестування. Очілюючи Нац агентства очікують, що отримають пул з приблизно 2,5 тисяч сертифікованих експертів.

Проблеми слід вирішувати паралельно, щоб Україна розвивалася

Про це говорив Президент України Володимир Зеленський під час зустрічі з керівництвом Національної академії наук України

Під час зустрічі

Зустріч відбувалася в Офісі глави держави і тривала більш як дві години. Про неї розповів на липневому засіданні президії НАН України академік Борис Патон. У розмові з Володимиром Зеленським взяли участь також перші віцепрезиденти НАНУ академіки Антон Наумовець та Володимир Горбулін, головний учений секретар НАНУ академік Вячеслав Богданов.

Борис Євгенович відзначив, що зустріч відбувалася «в дружній атмосфері». Глава держави виявив зацікавленість станом та перспективами розвитку вітчизняної науки й, зокрема, Національної академії наук України. Він запитав, яку допомогу науковцям може надати держава і як заохотити молодих учених працювати на Батьківщині, а не за кордоном. «У нас непроста ситуація і багато пріоритетів, — зазначив Володимир Зеленський, але я не хочу бути президентом, який каже, що поки війна не закінчиться, ми нічим не займатимемося. Проблеми треба вирішувати паралельно, інакше Україна не розвиватиметься».

Під час зустрічі, як зазначив Борис Патон, обговорювались ключові проблеми розвитку Української держави, академіки надали аналітичні матеріали з пропозиціями щодо розв'язання цих проблем. Йшлося про наукове вирішення проблем енергетичної безпеки України та розвитку вітчизняного агропромислового комплексу. Академік Володимир Горбулін розповів главі держави про роботи вчених НАН України з оборонної тематики та пропозиції Академії щодо розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу. Академік Антон Наумовець поінформував Президента України про перспективні науково-технічні розробки, призначені для задоволення потреб галузей національної економіки.

Президент України підкреслив, що очікує серйозної допомоги від НАН України у розвитку наукових досліджень і розв'язанні ор-

ганізаційних завдань. Він висловив думку про те, що його Офісу та Національній академії наук України потрібно спільно призначити особу, яка здійснюватиме конкретну роботу зі зв'язку Академії з Офісом та запропонував надати пропозиції щодо такої кандидатури. «Ми вважаємо, що це дуже цікава пропозиція, та цілком підтримали її. Ми повинні зробити це у найближчий термін», — уточнив президент НАН України.

Борис Патон повідомив, що Володимир Зеленський цікавився також організацією нових досліджень. «Ми з Володимиром Павловичем Горбуліним обговорили це питання, — сказав він, — і вносимо на розгляд — спочатку в нашій Академії, а потім і владних структур — питання про організацію нового інституту щодо національної безпеки, економіки і так далі. Володимир Павлович хоче і буде цим займатися». До офісу Президента будуть надіслані пропозиції щодо цього «дуже важливого» питання».

На зустрічі було обговорено шляхи поліпшення фінансового забезпечення діяльності Академії наук та залучення до наукових установ молодих дослідників. Президенту України було передано листа щодо фінансування НАН України наступного року.

Володимира Зеленського запросили побувати в академічних установах НАН України. Зокрема, він висловив бажання відвідати Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України.

«У цілому, — наголосив Борис Патон, — можемо запевнити, що ця зустріч була дуже цікавою та змістовною», «ми вийшли з цього засідання із розумінням того, що Президент України дійсно хоче і допомоги, й одержати від нас серйозну допомогу щодо розвитку науки і наукових досліджень і організаційних питань».

ОФІЦІЙНО

Створено десять Центрів колективного користування науковим обладнанням в університетах

А до кінця року їх буде 15. Про це розповіла міністр освіти і науки Лілія Гриневич, перебуваючи в Сумському національному аграрному університеті.

«І навіть значно багатші країни, ніж Україна, йдуть шляхом створення мережі таких центрів. Ми обираємо кращі університети в певній сфері і саме там розміщуємо лабораторії, які стають центрами, куди приїхати для проведення досліджень і вимірювань можуть

науковці з інших вишів та наукових інститутів», — зазначила Лілія Гриневич.

Ця програма була започаткована 2018-го року. Того ж року було створено ЦККНО «Лабораторія екологічного землеробства та природокористування» в Сумському національному аграрному університеті.

Основні напрями досліджень, які тут здійснюються: визначення вмісту важких металів у ґрунті; у природних та стічних во-

дах; визначення вмісту нітратів у продукції рослинництва; вмісту кисню у воді та стічних водах; оцінка рівня радіаційного забруднення тощо.

У центр вкладено 4 млн гривень. 3,5 мільйони — цільові кошти МОН, а ще 500 тисяч — кошти СумНАУ. А загалом на проєкт зі створення центрів торік було передбачено 33 млн. грн та ще 33 — 2019-го. На 2020 рік планується 56 млн. грн.

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

2 стор. Про співпрацю з машинобудівниками та дослідження давньої історії

3 стор. Чому 14 липня мене не буде на французькому святі в Мистецькому Арсеналі

ПРЕЗИДІЯ НАН УКРАЇНИ РОЗГЛЯНУЛА

Про співпрацю з машинобудівниками та дослідження давньої історії

Велетні енергомашини, яким немає аналогів у світі

На засіданні Президії НАН України було розглянуто дві доповіді.

Про «Науково-технічні розробки Інституту проблем машинобудування імені А.М. Підгорного НАН України в галузі сучасної енергетики та високотехнологічного машинобудування» розповів директор інституту член-кореспондент НАН України Андрій Русанов.

Андрій РУСАНОВ

Енергетичне машинобудування — один з пріоритетних напрямів наукових досліджень Інституту. Тут працює наукова школа з газогідродинаміки проточних частин турбомашин. Її представники розробили теорію математичного моделювання просторових в'язких течій рідини і газу на основі чисельного інтегрування осереднених рівнянь Нав'є-Стокса (Рейнольдса) з урахуванням реальних властивостей робочих тіл. Запропоновано методи, що дозволили здійснювати не тільки фундаментальні дослідження з вивчення закономірностей гідрогазодинамічних процесів, а й прикладні розробки з підвищення ефективності турбомашин різних типів. Програмне забезпечення впроваджено на низці провідних підприємств. Зокрема, роботи Інституту виконувалися спільно із Запорізьким машинобудівним конструкторським бюро «Прогрес» імені академіка О.Г. Івченка, харківських — ПрАТ «Турбогаз» і АТ «Турбоатом».

Одним із шляхів прискорення

процесу впровадження результатів досліджень в інженерну практику є реалізація договорів про співробітництво між НАН України та провідними вітчизняними підприємствами. Так, в рамках Генеральної угоди про співпрацю між Академією та флагманом вітчизняного енергомашинобудування АТ «Турбоатом» було розроблено нову надпотужну турбіну для АЕС і нові гідротурбіни. Такі ротори діаметром від 4 до 5 метрів, масою 200 тонн не мають аналогів у світі.

Про ці та інші факти говорили учасники обговорення — член дирекції ПАТ «Центренерго» Владислав Сагір, перший заступник головного конструктора парових турбін АТ «Турбоатом» Микола Гришин, заступник головного інженера — головний конструктор ПАТ «Турбогаз» Аркадій Бурняшев та перший віцепрезидент НАН України, голова секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік Антон Наумовець.

Президія НАН України наголосила, що, беручи до уваги комплексний характер робіт у сфері енергомашинобудування, доцільно залучити до їх виконання й установи інших відділень, зокрема механіки, фізико-технічних проблем матеріалознавства тощо. Для цього було б доречно провести до кінця року у Харкові виїзне засідання Координаційної ради із співпраці між НАН України та АТ «Турбоатом».

Від античної цивілізації до європейської ідентичності

Із доповіддю «Сучасні археологічні відкриття в Національному історико-архітектурному заповіднику «Ольвія» НАН України» виступила керівник Ольвійської археологічної експедиції Інституту археології НАН України, заступник директора з наукової роботи Інституту, завідувач відділу археології Нижнього Побужжя Національного історико-архітектурного заповідника «Ольвія» НАН України доктор історичних наук Алла Буйських.

Україна — одна з небагатьох країн Європи, на теренах якої розташовуються археологічні

пам'ятки античної культури від VII ст. до н.е. до початку V ст. н.е., зазначила промовець. Антична цивілізація — це база, на якій сформувалася візантійська культурна традиція. Остання ж, маючи в основі релігійно-етичний концепт християнського православ'я, заклала фундамент сучасної української культури. Саме такий культурно-історичний ланцюг і сформував європейську ідентичність України.

Серед античних пам'яток України, що охоплюють північне узбережжя Чорного моря, одними з найвизначніших є Борисфен (поселення на о. Березань) та Ольвія, що в Очаківському районі Миколаївської області. На відміну від багатьох інших античних міст Чорноморського басейну, ці пам'ятки не містять середньовічного культурного шару і не перекриті сучасними містами. Відтак вони є безцінними пам'ятками археологічної науки. Сучасні уявлення про освоєння античними греками узбережжя Чорного моря багато в чому сформувалися саме завдяки вивченню Борисфену та Ольвії.

Ольвійську експедицію було утворено практично разом з Інститутом археології АН УРСР в 1936 р. До того часу Ольвію досліджувала імператорська археологічна комісія (1898—1917 рр.), Інститут історії матеріальної культури (1924 р.). Від 1925 р. пріоритет у дослідженні перейшов до українських археологів і з перервою на 1941—1945 рр. триває і сьогодні. Ольвія перебуває під охороною держави з 1921 р., у 1926 р. було створено археологічний заповідник, який наприкінці 1930-х рр. передано до Академії наук УРСР, а в 1944 р. поновлено його статус як структурного підрозділу Інституту археології НАН України. Через непересічне значення для світової культури і науки Історико-археологічний заповідник «Ольвія» в 2002 р. набув статусу національного.

Проблематику дослідження Ольвії та о. Березань виклали вчені Інституту археології НАН України за останні півстоліття у понад сотні індивідуальних і колективних монографій та збірниках статей, серед яких найвизначнішими є праці члена-ко-

Алла БУЙСЬКИХ

респондента НАН України С.Д. Крижицького.

За результатами сучасних досліджень українських археологів здійснено видатні відкриття. Зокрема, в Борисфені розкопано Керамік — район керамічних майстерень із гончарними горнами й численним розбитим посудом усередині — VI ст. до н.е. В Ольвії відкрито Південний теменос — культову ділянку із залишками двох храмів і вівтарів, на якій здійснювалося вшанування богині Афродіти, котра була патронесою грецької колонізації Північно-Західного Причорномор'я в VI ст. до н.е.

У 2013—2014 рр. за підтримки Німецького дослідницького товариства й Університету імені Гете Франкфурта-на-Майні створено міжнародний проект із вивчення раннього періоду Ольвії та її просторового розвитку. З 2016 р. до міжнародної співпраці долучився Національний музей у Варшаві. Завдяки міжнародним проектам Ольвія вивчається сучасними неінвазивними методами. Зокрема, здійснено сучасну геофізичну зйомку заповідника та його некрополя, відкрито найбільш ранню в Ольвії фортифікаційну систему від кінця VI ст. до н.е. Завдяки скануванню поверхні міста георадаром дослідники наблизилися до з'ясування ще одного питання — про театр в Ольвії. Ця надважлива складова «політичної архітектури» була маркером політичної автономії античного поліса.

Роботи за проектом із Національним музеєм у Варшаві стосуються пізнього періоду існування

Ольвії. Як античне місто вона припинила своє існування після «готських війн» III ст. н.е., а від другої половини IV до початку V ст. н.е. там розташовувалися поселення Барбарікуму, що виникло на уламках Римської імперії у Західній і Центрально-Східній Європі. Це відкриття суттєво коригує сучасні уявлення про історичний та політичний розвиток Північно-Західного Причорномор'я на початку I тис. н.е.

Після поновлення 2016 р. у заповіднику наукового відділу «Археологія Нижнього Побужжя», здійснюється паспортизація відкритих за останнє століття нерухомих пам'яток. Активізовано спільні наукові дослідження з Миколаївським педагогічним університетом імені В.О. Сухолинського, започатковано міжнародну конференцію «Ольвійський форум». На базі заповідника археологічну та музейну практику щорічно проходять українські й німецькі (з Франкфурта-на-Майні) студенти.

Участь в обговоренні доповіді взяли завідувач сектору Національного музею історії України Сергій Діденко, директор Центру пам'яткознавства НАН України та Українського товариства охорони пам'яток історії та культури Олена Титова, почесний директор Інституту археології НАН України академік Петро Толочко й академік-секретар відділення історії, філософії і права НАН України, директор Інституту історії України академік Валерій Смолій. Вони відзначили, що дослідження в Національному історико-археологічному заповіднику «Ольвія» є вкрай перспективними і містять значний науковий потенціал для розвитку української та світової археологічної науки. На цьому тлі актуальною залишається необхідність державної підтримки дослідницької діяльності Інституту археології НАН України, подальше поліпшення взаємодії учених археологів і фахівців з природничих наук для інтенсифікації сучасних досліджень вивчення античної культури та її ролі в історії України.

За матеріалами секретаріату Президії НАН України та пресслужби НАНУ

НА ЧАСІ

Як досягти інноваційного розвитку та економічного зростання?

На базі Одеського національного політехнічного університету відбулася XXIV Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в Європейський науково-інноваційний простір», організаторами якої виступили Державна установа «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України» та Одеський національний політехнічний університет за підтримки Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України. Партнерами конференції виступили Український союз промисловців і підприємців, ГО «Агенція європейських інновацій», проект «Академія сучасного політика», Наукова рада з наукознавства Міжнародної асоціації академії

наук. А учасниками форуму стали фахівці Міністерства освіти і науки України, наукових установ та закладів вищої освіти, представники громадських організацій та суб'єктів підприємництва. Загалом впродовж трьох днів в очному, дистанційному та онлайн форматі в обговоренні важливих тем взяли участь понад 100 фахівців з України, а також Білорусі та Китаю.

На початку роботи конференції її учасників привітали президент НАН України академік Борис Патон та заступник міністра освіти і науки України, доктор фізико-математичних наук Максим Стріха. З промовами, що стосувалися актуальних питань розвитку сфери інноваційної діяльності виступили директор Інституту бізнесу, економіки та інформаційних технологій Одеського НПУ Світлана Філіппова, державний експерт директорату інновацій та трансфе-

ру технологій МОН Андрій Петровський, заступник директора ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України» В'ячеслав Соловійов, директор ГО «Інститут еволюційної економіки» Ігор Макаренко.

Основну увагу в обговоренні тематики було приділено питанням інноваційного розвитку та технологічної модернізації економіки України, активізації стартап-руху та академічного підприємництва в закладах вищої освіти, необхідності залучення додаткових фінансових ресурсів для реалізації перспективних інноваційних проектів, забезпечення охорони об'єктів права інтелектуальної власності. Йшлося, зокрема, про створення та розвиток міжрегіональної мережі трансферу технологій для забезпечення передачі технологічних рішень та

розробок з академічного середовища в реальний сектор економіки. Акцентувалася увага на важливості налагодження взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення комерціалізації результатів наукових досліджень.

Значну увагу учасники конференції приділили тематичі розбудови національної та регіональних інноваційних систем (з активним залученням місцевих закладів вищої освіти та наукових установ), а також проблемам та перспективам розвитку інноваційної інфраструктури в регіонах України.

Підсумовуючи обговорення, промовці зосередилися на шляхах реалізації висловлених рекомендацій, зокрема, впровадженні концепції смарт-спеціалізації регіонів, врахуванні реальних умов сприйняття економікою України інноваційного інструментарію розвитку, стимулюванні вітчизня-

них суб'єктів господарювання до широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій у своїй діяльності тощо.

За результатами конференції видано збірник матеріалів із тезами виголошених доповідей українською, російською та англійською мовами, який буде доступний для ознайомлення на сайті ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України».

*Андрій ПЕТРОВСЬКИЙ, державний експерт директорату інновацій та трансферу технологій МОН України
Олена ВОВЧЕНКО, молодший науковий співробітник ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України»*

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Ключові депутати Європарламенту перемагають на виборах

Політичні експерти називають вибори в ЄС голосуванням за зміни взагалі, але для Horizon Europe голосування призвело до того, що більшість ключових фігур переобрані і, ймовірно, продовжать роботу у програмі. Так Єжи Бузек, колишній польський прем'єр-міністр і нинішній голова комітету, що опікується Horizon Europe, повернувся до парламенту. Те саме стосується двох законодавців — з Німеччини (Крістіан Елер) та Румунії (Дан Ніку).

Кілька інших членів Комітету з промисловості, досліджень та енергетики (ITRE) також повернулися на свої місця. Це румунський консерватор Крістіан Буйой та «зелений» міністр Європи Рейнхард Бютікофер з Німеччини. Заступник голови Патріція Тоя з Італії також зберегла своє місце.

Є, звичайно, і зміни. Заступник голови ITRE і давній критик дослідницьких програм ЄС, німецький представник Г. Хенкель вирішив не балотуватися на другий термін. Лев Вірінк з Бельгії, Ешлі Фокс і Клер Муді з Британії, і Якоп Далунде зі Швеції втратили свої місця.

Тож кілька новообраних депутатів Європарламенту можуть стати кандидатами на вільні посади ITRE: це французький океанограф П'єр Карлескінд, Марія Да Граса Карвалью з Португалії, колишній член Європарламенту та один з головних розробників Horizon 2020. Експерти науки Португалії, Карвалью, що закінчив свій перший термін у 2014 році, повертається до парламенту з обіцянкою забезпечити більший бюджет для Horizon

Europe. Крім того, Каталін Цзех і Анна Донат з Угорщини отримали місця у списку опозиційної партії Momentum, нового політичного руху, який виступає за подвоєння витрат ЄС на дослідження та інновації, а також на створення в ЄС механізму виконання зобов'язань із збільшення витрат на НДДКР до трьох відсотків ВВП.

Експерти Єврокомісії проведуть експертизу

Експерти Об'єднаного дослідницького центру Європейської комісії (JRC) проведуть дослідження української екосистеми трансферу технологій та інноваційної діяльності й нададуть рекомендації уряду України. Про це йшлося на зустрічі делегації JRC з представниками МОН, Мінекономрозвитку, Мінкульту, наукових установ, вишів, стартапів та бізнес-асоціацій.

Дослідження передбачає огляд політики в сфері трансферу технологій, інтелектуальної власності та інноваційної діяльності 12 країн-сусідів Європейського Союзу. JRC здійснює його за допомогою зовнішніх експертів. Дослідження відбудеться за 3 напрямками: процеси передачі технологій та знань; фінансові інструменти (зокрема, пільги) та розбудова інноваційних екосистем.

Для дослідження всіх 12 країн (Молдова, Грузія, Білорусь, Вірменія тощо) застосовується однакова методика. Такий підхід дозволить співставити результати країн-учасниць між собою.

«З огляду на те, що зв'язок між Європейським Союзом та Україною щодня посилюється, Україна є важливою частиною дослідження», — наголосив начальник сектору JRC Алессандро Фазіо.

За підсумками дослідження JRC представить публічний звіт, який описуватиме стан екосистеми трансферу технологій в Україні. Він також акцентуватиме увагу на тому, які механізми державної політики працюють, а які — ні, які потреби і складнощі виникають у вишів, наукових установ та представників бізнесу, надаватиме рекомендації уряду щодо заходів для розбудови екосистеми трансферу технологій в Україні.

Кожний шостий проєкт — зі сфери «зелених» технологій

Спільна підтримка проєктів з енергоефективності та «зелених» технологій, розвиток інноваційного підприємництва та культури інновацій у закладах освіти і наукових установах — такі напрями співпраці передбачені Меморандумом, який підписали представники МОН та ГО «Українська мережа енергетичних інновацій «Грінкубатор».

«Щороку в Україні збільшується кількість інноваційних проєктів та стартапів, пов'язаних з «зеленими» технологіями, підвищенням показників енергоефективності та захистом довкілля. Приміром, кожен шостий проєкт, що подається на Всеукраїнський фестиваль інновацій, належить саме до сфери «зелених» технологій», — зазначив представник директорату інновацій та трансферу технологій МОН Віталій Чернюк.

Меморандум також передбачає співпрацю в розвитку стартап екосистеми в Україні, обмін інформацією з питань інноваційної діяльності, удосконалення законодавства у сфері трансферу технологій тощо.

«Ми віримо в підприємниць-

кий талант нашої молоді і переконані, що Україна має стати ключовим осередком «зелених» інновацій в Центральній та Східній Європі. Тому наш пріоритет — допомога яскравим проєктам у сфері, що може забезпечити технологічний прорив в секторі енергетики, сталого розвитку та екоінновацій», — підкреслив співзасновник «Грінкубатор» Роман Зінченко.

Хороша людина — це професія!

У Харкові відбулася п'ята Національна (не)конференція EdCamp. Спільнота відповідального вчителівства EdCamp Ukraine — це найбільш незалежний освітянський рух в Україні, до нього вже приєдналися 20 000 педагогів. На щорічній (не)конференції EdCamp Ukraine з'їжджаються сотні вчителів з різних кутків світу. Нинішнього року до Харкова приїхали понад 1000 освітян та експертів із освіти й суміжних галузей з України та ще 20 країн. Основна тема (не)конференції —

«Хороша людина. Зрощуємо в Україні», а ключовими питаннями були: збереження та розвиток реформи Нової української школи, підвищення статусу вчителів та вчительок для суспільства та самих себе та початок впровадження в Україні системи соціально-емоційного та етичного навчання SEE Learning. Програму SEE Learning, пілотуватимуть вже цього року у 25 школах України.

Ключовими спікерами нинішньої (не)конференції стали міністр освіти і науки України Лілія Гриневич, представник фінського проєкту підтримки Нової української школи «Навчаємося разом» Арто Ваахтокарі, науковець CERN Джованні Порчелланна, старша радниця з освіти в Інституті Тоні Блера, координаторка освітньої програми Generation Global (Велика Британія) Джо Мелон та інші.

У межах (не)конференції EdCamp Лілія Гриневич також виступила у форматі відвертої розмови «100 і одне запитання про освіту».

Учасники (не)конференції після відвертої розмови з Лілією ГРИНЕВИЧ

Фото пресслужби МОН

ПОЗИЦІЯ

Чому 14 липня мене не буде на французькому святі в Мистецькому Арсеналі

Страсбурзька поразка 24 червня поставила не лише нові тяжкі виклики перед українською дипломатією і перед тими, хто ухвалює державні рішення на найвищому рівні. Непрості запитання постали й перед звичайними українськими громадянами, які змушені здійснювати болючу переоцінку свого ставлення до тих, хто ще вчора здавався надійними й шляхетними партнерами і союзниками в обстоюванні європейських цінностей, що за них українці заплатили впродовж минулих років безпрецедентно високу ціну. І ми, на жаль, не можемо не пам'ятати, що конструкторами капітуляції ПАРЕ перед Путіним були саме Франція та Німеччина (у «прагматичній» позиції верхівки Італії та низки інших держав жодних сумнівів не було й раніше).

Численні українські професіонали й люди вільного фаху (зокрема, й науковці, письменники, митці тощо), що багато контактують як із європейськими державними інституціями, так і зі структурами громадянського суспільства, сьогодні шукають відповіді: як те, що сталося, має модифікувати дотеперішні моделі взаємодії. Контрпродуктивно буде удавати, наче нічого не сталося. І не менш контрпродуктивно — перейти від учорашньої іде-

алізації до розпачу й ворожості зрадженого.

Переді мною особисто це питання вперше гостро постало з отриманням традиційного щорічного запрошення на прийняття, організоване французькою амбасадой до Дня взяття Бастилії 14 липня. Була спокуса просто тихо зігнорувати це запрошення. Але, по болючих ваганнях, я надіслав пані послові Ізабель Дюмон листа з поясненням, чому саме мене не буде на французькому святі.

Не претендую на те, що саме така моя реакція за сьогоднішніх умов є найкращою (на жаль, сьогодні ми аж надто часто змушені вибирати між різними не надто добрими варіантами). Але, переконаний, що відсутність реакції є ще гіршою — вона лише зміцнює наших європейських партнерів у переконанні, що нічого особливого не сталося і, ухвалюючи рішення щодо України, з Києвом надалі можна вже не рахуватися.

Тому наводжу нижче повний текст мого листа до пані Дюмон.

«Вельмишановна пані Посол! Упродовж п'яти років роботи на посаді заступника міністра освіти і науки України я робив усе від мене залежне для поглиблення співпраці науковців наших двох країн, — і дуже вдячний працівникам посольства в Києві й міністерства в Парижі, з якими ми працювали спільно. Розпочаті

й завершені за ці роки двосторонні українсько-французькі наукові проєкти не лише пішли на користь обох сторонам, але й збагатили скарбницю загальнолюдського знання.

Як український письменник, я водночас робив усе, що міг, для зміцнення наших культурних контактів, сумлінно виконуючи, зокрема, обов'язки члена журі конкурсу перекладів українською мовою з французької, підтриманих у рамках програми «Сковорода». У моїх подальших планах перекладача — робота над новим повним українським перекладом «Трофеїв» Жозе Марія Ередія — тексту, що справив великий вплив на модернізацію української літератури першої чверті ХХ століття.

Наголошую на цьому для того, аби ніхто не міг поставити під сумнів моєї великої поваги до французької наукової й культурної традиції.

Нині мій термін повноважень як урядовця добігає кінця; за кілька тижнів працюватиме вже нова урядова команда. Тому, продовжуючи у відвечення мені ще час робити на моїй посаді все, що я робив минулі п'ять років, я водночас маю цілковите моральне право звертатися до Вас уже не як заступник українського міністра (яким завтра вже не буду), а як український науковець і письменник (яким є і залишуся до кінця життя).

На жаль, після того, як французька делегація в Парламентській асамблеї Ради Європи одноголосно підтримала повернення росіян без виконання ними будь-яких вимог, і фактично виписала Російській Федерації індульгенцію на подальші вбивства моїх співвітчизників на Донбасі й жорстоке переслідування моїх співвітчизників — етнічних кримських татар, українців і росіян — в окупованому Криму, я не можу прийняти Вашого запрошення і прийти на прийняття з нагоди Національного свята Франції — Дня взяття Бастилії до Мистецького Арсеналу 14 липня. Мої чемні посмішки на адресу французьких дипломатів цього дня означали б мою зневагу до українських солдатів, які гинуть чи зазнають поранень на фронті, і до українських громадян, які сьогодні перебувають в російських тюрмах, — саме їх було зраджено одноставним голосуванням 14 французьких депутатів у Страсбурзі.

Я прекрасно усвідомлюю, що завтра нова команда українських урядовців працюватиме для налагодження й підтримання українсько-французьких зв'язків уже в нових координатах «реальної політики». Я так само усвідомлюю, що на інтелектуалах обох країн лежатиме обов'язок опрацювання нової моделі спілкування на

тому попелищі симпатії й довіри, яке утворилося після фатального рішення президента Макрона і його команди.

Тому дозволю собі висловити й власну думку: ми можемо (і повинні) далі говорити про що завгодно, але нотки будь-яких повчань повинні з цих розмов зникнути. На тривалий час французи втратили будь-яке моральне право повчати українців, як нам слід любити і шанувати європейські цінності. Адже повернення росіян у Парламентську асамблею Ради Європи було кричущим прикладом нехтування будь-яких цінностей в ім'я прагматичних політичних чи бізнесових інтересів. І українці запам'ятали цей урок надовго.

Хоч водночас ми завжди пам'ятатимемо й те, що королівську в'язницю Бастилію 230 років тому зруйнували люди, які вірили в цінності свободи, рівності й братерства, і готові були вмирати за днями.

Дозвольте ще раз запевнити Вас, пані Посол, у моїй високій повазі».

Максим СТРІХА,
професор фізики, письменник,
перекладач, наразі ще заступник
міністра освіти і науки України,
відповідальний за питання
міжнародного науково-
технічного співробітництва

ЗНАЙ НАШИХ!

Мала академія наук – простір талантів

На початку липня у Києві зустрілися учасники та переможці міжнародних конкурсів та змагань, проведених під егідою МАН. Упродовж останніх двох років кількість таких міжнародних конкурсів високого рівня, у яких можуть брати участь команди Малої академії науки України, збільшилась з 2 до 18. Як результат зростає кількість і престижних нагород, які здобули наші юні таланти. Про це розповіла міністр освіти і науки Лілія Гриневич під час спілкування з учасниками зустрічі.

та 7 нагородами нинішнього року. В межах Міжнародного наукового фестивалю I-FEST МАНівці здобули по 3 нагороди в кожному з двох останніх років.

Науково-освітня виставка-конференція у галузі технічних наук та енергетики принесла членам української команди 2 нагороди минулого та 5 нагород цього року, а 2019-го з Міжнародної виставки інженерних та наукових проектів Intel ISEF в Україну приїхало ще 5 нагород.

І це йдеться лише про найбільш

відправляти кілька манівських розробок для їх експериментального опрацювання на космічні станції», — розповів директор МАН Оксен Лісовий.

Варто відзначити, що за останні чотири роки бюджет МАН на міжнародну діяльність зріс у 53 рази: з 134,9 тисяч гривень до 7 мільйонів 159,1 тисяч.

Космознімки допомагають вивчати Землю

Проведення моніторингу Землі, нові методи вивчення космосу та вплив цих знань на наукові дослідження. Ці та інші теми опановували учні-члени Малої академії наук у селі Поляна, що на Закарпатті, в межах міжнародної літньої школи з дистанційного зондування Землі.

Програма літньої школи містить лекції та практичні заняття. На них учасники дізнаються, як використовуючи космознімки, моніторити зміни в кожному окремому місті. Крім того, вони проводили реальні наукові дослідження — оцінювали наслідки лісових пожеж та екологічних катастроф, моніторили повіні, хімічний склад атмосферного повітря тощо.

Окрім українських школярів, учасниками школи стали учні зі Словаччини та Польщі. І все це в рамках Академії Copernicus. НЦ «Мала Академія наук України» одна з перших організацій не членів країн Європейського Союзу отримала цей статус. Copernicus — це програма ЄС зі спостереження за землею поверхнею.

Українські школярі відправлятимуть у космос свої розробки

Учні Малої академії наук України отримають можливість запускати у космос свої проекти. Про це йшлося під час візиту українських школярів, учасників Міжнародної олімпіади геніїв —

Українська команда геніїв

Фото пресслужби МАН

Genius до наукової групи Міжнародної космічної станції.

Як розповів директор ГС «Європейська мала академія наук України» Євген Кудрявець, школярі познайомились з представниками трьох ключових компаній з космічних досліджень — Alpha Space, NanoRacks та Staars, які мають свої центри на МКС та відправляють у космос по 300-400 експериментів на рік.

В учнів МАН теж буде можливість відправити свої проекти в космос, адже Мала академія планує реалізувати з NASA великий міжнародний конкурс.

Юні генії відвідали також Mission Control Center (Центр управління польотами NASA) і Space Center Houston (Космічний Центр Х'юстон), де представлено багато експонатів з космосу.

Навігатор для метро

Член Малої академії наук України Нікіта Сазонов створив і представив інвесторам навігатор для метрополітену. Бізнес-модель, фінансовий та маркетинговий план для свого проекту він розробив в межах 3-тижневої участі в UF Incubator Startup Intensive Малої академії наук.

«У моєму додатку Kyiv Metro Guidebook є можливість переглядати новини від метрополітену про можливі зміни у роботі і

шукати станції за об'єктом. Тобто, якщо ви не знаєте, на якій станції виходити, ви вводите назву об'єкту, і вам вказує короткий опис, фото, адресу та станцію підземки. Перевагою цього додатку є те, що він працює офлайн», — розповів хлопець.

Крім навігатора для метро, юні винахідники презентували автономний пристрій для охолодження напоїв, метеостанцію, що працює від сонця, прилад для незрячих, розумний будинок та інші розробки.

Як відзначив керівник UF Incubator Віталій Лісовий, свої розробки вундеркінди представили потенційним інвесторам — власникам конструкторських бюро, ІТ та фармацевтичних компаній, підприємств що займаються впровадженням інноваційних технологій.

«Протягом 18 днів консультанти, ментори, тренери допомагали учасникам програми створити бізнес-модель, підготувати інвестиційну пропозицію, навчили навикам, як пропрацювати фінансовий, маркетинговий план», — відзначив він.

Крім того, Центр інтелектуальної власності МАН допоможе винахідникам отримати патенти на свої розробки. Кращі проекти будуть презентуватись на стартап-івенті Innovation market.

Вони репрезентують Україну

Фото пресслужби МАН

«Я тішуся, що Мала академія наук розвивається, і рада, що в нас реально з'явилася можливість підтримати нашу талановиту молодь, — сказала вона. Ми, відверто кажучи, над цим дуже активно працюємо, і Мала академія наук — це той простір, що допомагає такі таланти вишукувати, давати шанс незалежно від місця народження та соціального статусу дитини».

І це справді так. Упродовж двох останніх років на Міжнародній олімпіаді Genius Olympiad українські школярі отримували по 3 нагороди. З Міжнародної конференції молодих вчених ICYS українські учасники повернулися з 6 нагородами минулого

престижні міжнародні конкурси.

«Потрібно розуміти, що цінність МАН полягає в системі, яка дає можливість кожній дитині проявити себе і завдяки власному таланту, працьовитості та ініціативі вийти на якісно новий рівень. За останні три роки ми значно збільшили можливості для доступу наших кращих дітей до спілкування на міжнародному рівні — як з молодими однолітками, так і зі світовою науковою спільнотою. І це дає надзвичайно позитивний ефект для розвитку. Так, наприклад, компанії, що співпрацюють з NASA, запропонували щорічно

Триває передплата на 2019 рік на газету «Світ»

Передплатний індекс 40744

в усіх відділеннях зв'язку

Вартість передплати

на три місяці — 33 грн. 96 коп.

на місяць — 11 грн. 32 коп.

Відкрийте свій СВІТ

ПОШУКИ, ЗНАХІДКИ, ВІДКРИТТЯ**«Живий пластир» для серця**

«Живий пластир» для людського серця, що містить мільйони живих стовбурових клітин, здатний допомогти людям швидко оговтатися після серцевого нападу, стверджують британські експерти.

Гнучкий пластир розміром всього лише 3 на 2 см вирощують в лабораторних умовах із зразків клітин пацієнта, він потім перетворюється на здоровий серцевий м'яз, передає BBC. Новинка також виробляє хімічні компоненти, які відновлюють і оновлюють вже працюючі клітини серця.

Експерти з Імперського коледжу Лондона представили цей винахід на конференції з серцевих хвороб в Манчестері

і заявили, що випробування на кроликах показали його безпечність. За інформацією Британського товариства кардіологів, вже в найближчі тижні повинні початися випробування на людях.

Серцевий напад стається в той момент, коли закоркована артерія блокує приплив крові до серцевого м'яза, позбавляючи його кисню і поживних елементів. Це може серйозно підірвати роботу серця з перекачування крові та призвести до невиліковної серцевої хвороби.

«Ми сподіваємося включити цей пластир для серця в звичайну програму лікування, яке лікарі пропонують

пацієнтам, що перенесли серцевий напад», — говорить дослідник Річард Джаббур. «З часом такі пластирі будуть випускати людям із серцевими хворобами поряд з іншими медикаментами. Ви просто бере-те його з полиці і встановлюєте пацієнту», — пояснює він.

За словами професора Британського фонду з вивчення серцевих хвороб Метіна Авкірана, сьогодні не існує надійного засобу від серцевої недостатності. «Якщо ми зможемо залатати серце і допомогти йому відновитися, нам вдасться покращити здоров'я таких людей», — стверджує вчений.

Голова Наглядової ради —

академік НАН України Борис ПАТОН

Індекс газети «Світ» — 40744

Реєстраційне свідоцтво KB №2497 від 4 квітня 1997 р.

світ

Адреса редакції:

01601, МСП, Київ-601, бульв. Т. Шевченка, 16.

Телефон/ факс 287-82-47

E-mail: svit@mon.gov.ua www1.nas.gov.ua/svit

Відповідальність за достовірність інформації та

реклами несуть автори та рекламодавці

Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій

Зам. 13

Газету віддруковано у ПП «Фірма «Гранмна»